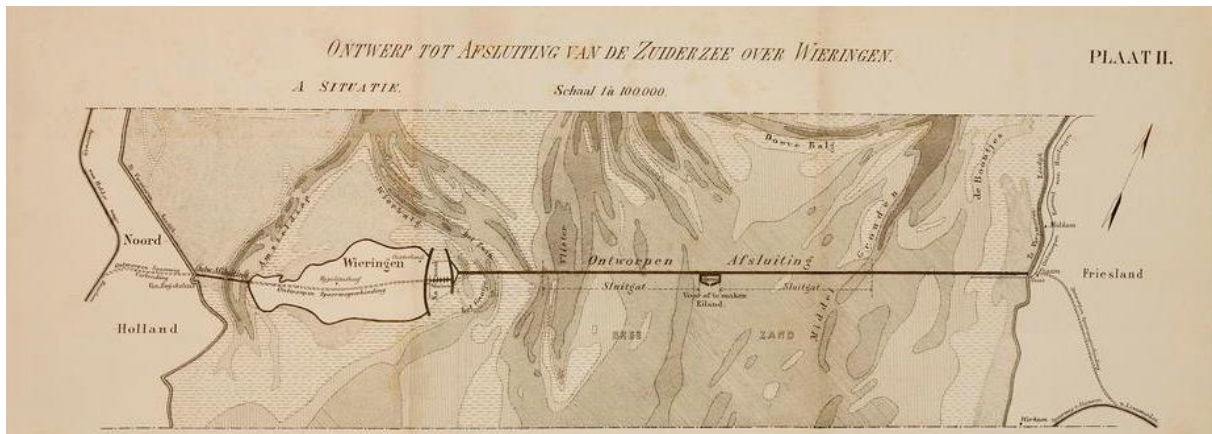

De Korte en Lange Afsluitdijk

Het tracé van de Afsluitdijk in het Plan-Lely.

Al in het Plan-Lely was voorzien dat de afsluiting van de Zuiderzee zou plaatsvinden door de bouw van een dijk tussen de Noord-Hollandse kust en Wieringen en een waterkering tussen dit eiland en Friesland. Eerstgenoemde dijk, die vernoemd zou worden naar het Amsteldiep, de belangrijkste geul ten westen van Wieringen, kwam in 1924 gereed. De bouw ervan verliep niet geheel probleemloos. Er traden verzakkingen en verschuivingen in het dijklichaam op, die voortvloeiden uit het ontbreken van een stevige ondergrond. Het nut van een nauwgezette bodemkartering, het wegbaggeren van slappe bodemlagen en de toepassing van keileem (een stevige grondsoort bestaande uit stenen, grind, zand en leem) waren de lessen die de dijkbouwers uit de realisering van de zogenaamde 'Korte Afsluitdijk' – hij was niet langer dan 2,5 kilometer – trokken.

De problemen die zich bij de realisering van de Amsteldiepdijk voordeden, brachten verschillende aannemers in financiële nood. Een aantal ondernemers dat interesse had in de bouw van de dijk tussen Wieringen en de Friese kust besloot een consortium te vormen waarmee de Nederlandse Staat een contract zou kunnen afsluiten voor de uitvoering van het Zuiderzeeproject. Terwijl het consortium de waterbouwkundige werkzaamheden uitvoerde, kon de Dienst der Zuiderzeewerken de directie blijven voeren over het afsluitings- en inpolderingsproject. Op 4 september 1926 werd de N.V. Maatschappij tot Uitvoering van Zuiderzeewerken (MUZ) opgericht. Een maand later kwam er een zogenaamde 'Grondovereenkomst' tot stand waarin de nieuwe onderneming opdracht kreeg de 'Lange Afsluitdijk' met de daarin gelegen sluizen en bruggen te realiseren. De MUZ heeft in wisselende samenstelling bestaan tot 1980 en is ook actief geweest in het buitenland.

De Afsluitdijk tussen Wieringen en Friesland was voor de tijd waarin hij gebouwd werd – maar ook nog lang daarna – een ware bijzonderheid. Er werd negentig jaar geleden dwars door de Zuiderzee een dam gebouwd met een lengte van maar liefst 32 kilometer, die tot 2010, toen in Zuid-Korea een bijna 34 kilometer lange zeedijk werd geopend, als de grootste waterkering van de wereld gold. Het dijklichaam was ter hoogte van de waterlijn 90 meter breed en stak 6,8 tot 7,5 meter boven NAP uit. Na de watersnoodramp van 1953 werd de Afsluitdijk verhoogd tot 10 meter. In de dijk liggen twee complexen met uitwaterings- en schutsluizen. In de jaren 1931-1934 werd hij ook nog voorzien van kazematten (militaire verdedigingsbunkers).

De bouw van de 'Lange Afsluitdijk' vond plaats in de periode 1927-1932 en was grondig voorbereid door de Dienst der Zuiderzeewerken (ZZW). Deze dienst had talrijke onderzoeken verricht, ontwerpen gemaakt en zelfs een werkplan voor de uitvoerder opgesteld. Ook had ZZW zich beijverd om het tracé van de dijk een noordelijker verloop te geven en te voorzien van een knik, dit alles met

het oog op de ondergrond van de dijk, de stroomgeulen en de verwachte golfoploop langs de waterkering.

Drukte rond het laatste sluitgat op 28 mei 1932.

De dijk werd vanaf Wieringen en de Friese kust, en vanaf twee werkeilanden, Breezand en Kornwerderzand, in delen gebouwd. Om deze stukken met elkaar te verbinden moesten sluitgaten worden gedicht. Het laatste sluitgat was De Vlieter, dat op 28 mei 1932 werd volgestort. Nabij de plaats waar de dijk gesloten werd, verrees naar een ontwerp van architect Willem Marinus Dudok een uitkijktoren als herdenkingsmonument. Beeldhouwer Hildo Krop maakte voor dit monument een bronzen reliëf ter ere van de steenzetters, de arbeiders die onontbeerlijk waren voor een gedegen afwerking van een dijklichaam. Het kunstwerk is voorzien van het opschrift 'Een volk dat leeft, bouwt aan zijn toekomst'. Deze tekst was verzonnen door het MUZ-bestuur, dat het monument aanbood aan de Staat der Nederlanden ter gelegenheid van het in gebruik stellen van de weg over de dijk op 25 september 1933.

De noord- en noordwestzijde van Dudoks monument, 1933.

Krop legt de laatste hand aan het kleimodel van zijn reliëf, 1933.

Meer dan het gereedkomen van de dijkweg heeft de sluiting van de unieke waterkering in de Nederlandse en buitenlandse pers aandacht gekregen. In woord en beeld is daar uitvoerig verslag van gedaan. Fascinerend zijn de foto's waarop een vrouw met opgetrokken rok in de keileem van de pas gesloten Afsluitdijk ploetert. Zij moet een opmerkelijke verschijning zijn geweest tussen de daar aanwezig officiële gasten en dijkwerkers, die allen van het mannelijk geslacht waren. De afgebeelde dame was Grietje Bosker. Zij was een zus van een aannemer en beleefde op 28 mei 1932 haar *one minute of fame*. In 1957 werd ze nog betrokken bij de 25ste verjaardag van de dijksluiting. Ze woonde haar hele leven in Hippolytushoef op het voormalige eiland Wieringen en overleed in 1991. Op haar grafsteen staat: 'Haar trots was de Afsluitdijk'.

Grietje Bosker met hoog opgetrokken rok passeert het sluitgat van De Vlieter, 28 mei 1933.

Grietje Bosker ontvangt een bloemenhulde bij het zilveren jubileum van de Afsluitdijk, 28 mei 1957.

André Geurts

Verantwoording van de illustraties

Op één na zijn alle afbeeldingen afkomstig uit de digitale documentatie van 'De verbinding – 75 jaar Afsluitdijk', een tentoonstelling die van 28 mei 2007 tot en met 3 maart 2008 werd georganiseerd door het voormalige Nieuw Land Erfgoedcentrum te Lelystad. Deze documentatie wordt bewaard door Batavialand te Lelystad.

Hildo Krop werkend aan het model van zijn steenzetters-reliëf:

<https://amsterdamse-school.nl/objecten/voorwerpen/voorstudie-tableau-monument-op-de-afsluitdijk/>.